

10
SINIF

**Türk Dili
ve Edebiyatı
ÖĞRETEN
PARAGRAF**

Konu Öğreten Paragraf

Paragraf Çöz, Konuyu Kavra

Akıllı Tahta
Uygulamalı

Yazarlar
Kübra YILDIZ
Ali DEMİR
Ebubekir ÇALIOVA

10. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

EDİTÖR

Turgut MEŞE

YAZAR

Komisyon

Bütün hakları Giriş Yayınlarına aittir.

Yayıncının izni olmaksızın kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik yollarla ya da fotokopi yoluyla basımı, çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz.

1. Baskı: Markaj Yayınları

2. Baskı: Giriş Yayınları

SERTİFİKA NO.

40447

KAPAK TASARIMI

Giriş Yayınları Tasarım Ekibi

SAYFA TASARIMI

Giriş Yayınları Dizgi Ekibi

BASKI VE CİLT

Data Dijital

ANKARA

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi

1518 Sok. Mat-Sit İş Merkezi No:2/20

Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0 312 384 20 33

WhatsApp: 0505 099 24 84

www.girisyayinlari.com

girisyayinlari@gmail.com

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE: GİRİŞ

▶ PARAGRAF TESTİ 1	3
▶ PARAGRAF TESTİ 2	5
▶ PARAGRAF TESTİ 3	7

2. ÜNİTE: HİKÂYE

▶ PARAGRAF TESTİ 1	9
▶ PARAGRAF TESTİ 2	11

3. ÜNİTE: ŞİİR

▶ PARAGRAF TESTİ 1	13
▶ PARAGRAF TESTİ 2	15
▶ PARAGRAF TESTİ 3	17
▶ PARAGRAF TESTİ 4	19
▶ PARAGRAF TESTİ 5	21
▶ PARAGRAF TESTİ 6	23

4. ÜNİTE: DESTAN / EFSANE

▶ PARAGRAF TESTİ 1	25
▶ PARAGRAF TESTİ 2	27

5. ÜNİTE: ROMAN

▶ PARAGRAF TESTİ 1	29
▶ PARAGRAF TESTİ 2	31

6. ÜNİTE: TİYATRO

▶ PARAGRAF TESTİ 1	33
▶ PARAGRAF TESTİ 2	35

7. ÜNİTE: ANI (HATIRA)

▶ PARAGRAF TESTİ 1	37
--------------------	----

8. ÜNİTE: HABER METNİ

▶ PARAGRAF TESTİ 1	39
▶ PARAGRAF TESTİ 2	41

9. ÜNİTE: GEZİ YAZISI

▶ PARAGRAF TESTİ 1	43
▶ CEVAP ANAHTARI	45

GİRİŞ YAYINLARI

1 Edebiyat; toplumun bir kurumu olmasından dolayı, kendisini oluşturan toplumun diğer kurumlarıyla bağlı ve onlarla uyumludur. Bir milletin coğrafi çevresiyle, dinî, iktisadî, hukukî, ahlâkî, sanatsal ve siyasi hayatıyla edebiyatı arasındaki bağlantılar çok açıktır.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi kullanılmıştır?

- A) Tartışma
B) Öyküleme
C) Betimleme
D) Açıklama
E) Tanık gösterme

2 Mehmet Fuad Köprülü (1890-1966), XX. yüzyıl yazar ve edebiyat tarihçilerindedir. Edebiyat dünyasına şiirle giren Fuad Köprülü, edebiyat fakültesine geçtikten sonra Türk edebiyatı ve Türk edebiyatı tarihi alanında çalışmalarını hızlandırdı. Türk edebiyatı tarihinin çeşitli devir ve şahıslarını modern tarih yöntemlerini kullanarak ve belgelere dayanarak ilk defa o, aydınlığa çıkardı. Yaptığı sistemli çalışmalar sayesinde Avrupa'da birçok üniversitenin bilim kurullarına üye seçilen ilk Türk bilgini oldu. Türk medeniyeti ve kültür tarihi, Türk edebiyatı tarihi, edebî eleştiri, Türk dili, İslam dini, Türk sanat musikisi gibi alanlardaki geniş çalışmalarını çeşitli kitap, dergi ve ansiklopedilerde derledi. Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Türk Edebiyatı Tarihi I-II, Divan Edebiyatı Antolojisi, Türk Saz Şairleri, Edebiyat Araştırmaları eserlerinden bazılarıdır.

Parçadan hareketle Mehmet Fuad Köprülü ile ilgili aşağıdakilerin hangisine ulaşamaz?

- A) Kaleme aldığı ilk sanatsal metin türü şiirdir.
B) Türk edebiyatının geçmişine yönelik çalışmalarda bulunmuştur.
C) Planlı, düzenli çalışmalarlarıyla bilim kurullarına seçilmiştir.
D) Yabancı üniversitelerde Türk adını duyurmayı başarmıştır.
E) Türk siyasi tarihi ile ilgili önemli eserleri vardır.

3

- I. Geçmiş zamanlara ait bir edebî eseri layıkıyla ve tarihî manâsıyla anlamak için, önce o devrin genel hayatını, yaşayış ve düşünüş tarzlarını, o devir insanların hayat ve evren hakkında neler bildiklerini öğrenmemiz gerekir.
- II. Demek oluyor ki edebiyat tarihi, bir milletin coğrafi çevresini, din, hukuk, ahlâk, iktisat, güzel sanatlar gibi kurumlarını ve siyasi hayatını genel yapısıyla gösteren medeniyet tarihinin ya da genel ve yaygın anlamıyla "tarih" in çerçevesi içinde incelenmelidir.
- III. Filoloji yani "lisâniyat" ve tarih üzerine dayanmadan edebiyat tarihi meydana getirilemez.

Numaralandırılmış cümlelerden hangileri bir parçanın giriş cümlesi olabilir?

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) I ve III
D) II ve III
E) I, II ve III

4

Edebiyat açısından dinin tarifini yapmak güçtür. Ancak şu var ki din, bireyi mukaddes duygu, ortak şuur ve vicdan etrafında birleştirir. Bunu da büyük oranda sözün büyüklüğünden yararlanarak yapar. Her şeyden önce, her dinin bir kutsal metni vardır. Kutsal metin, bir yandan okuyana dinin temel ilkelerini öğretirken, öte yandan da onu metafizik gerçeklikle buluşturur. Böylece dindar kişi, kutsal kitabı okurken edebî bir bilince ve dil zevkine de ulaşır. Ulaşılan bu bilinç ve dil zevki sanatın merkezinde yer alan estetik duyguyu ifade eder. Din, metafizik problemlere getirdiği çözümler, hayata yüklediği anlam, varlık, bilgi ve ahlak anlayışıyla estetik duyguyu besleyen en önemli kaynaktır.

Bu parçaya getirilebilecek en uygun başlık aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Edebiyat ve Din İlişkisi
B) Edebiyatın Diğer Bilimlerle İlişkisi
C) Edebî Eserlerde Dinî Motifler
D) Edebî Bilinç İçerisinde Dinin Yeri
E) Edebiyat ve Dinin Ortak Noktada Buluşması

1

- I. İslam uygarlığı etkisinde verilen ilk eserler Kutadgu Bilig, Divân-ı Lugati't-Türk, Atabetü'l-Hakâyık ve Divân-ı Hikmet'tir.
- II. Bu dönem "Geçiş Dönemi" olarak da bilinmektedir.
- III. Türkler VIII. yüzyıldan itibaren Müslümanlığın etkisinde kalmış ancak İslamiyet'in Türkler arasında yayılması X. yüzyılda gerçekleşmiştir.

Numaralandırılmış cümlelerin "giriş-gelişme-sonuç" şeklinde sıralanmış hali aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

A) I - III - II	B) II - I - III
C) II - III - I	D) III - I - II
E) III - II - I	

2

İslami Dönem Türk Edebiyatı; halk edebiyatı ve divan edebiyatı olmak üzere iki kolda gelişmiştir. Halk edebiyatını, daha çok halk arasından yetişmiş sanatçıların verdikleri sözlü ürünler oluşturmaktadır. Halk edebiyatı kendi içinde dinî-tasavvufi, âşık ve anonim halk edebiyatı olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Dil, halkın kullandığı sade Türkçedir. Divan edebiyatı ise İslami kültüre dayalı, daha çok medrese öğrenimi görmüş, eğitilmiş sanatçıların oluşturdukları edebiyattır. Bu anlayışla verilen eserlerde Arapça-Farsça kelime ve tamlamalarla yüklü, ağır, sanatlı bir dil kullanılmıştır.

Parçadan hareketle aşağıdakilerin hangisine ulaşamaz?

- A) Halk edebiyatı ürünlerinin çoğu yazılı ürünler değildir.
- B) Halk edebiyatı farklı alt dallarda değerlendirilebilir.
- C) Divan edebiyatı sanatçıları Arap ve Fars kökenlidirler.
- D) Halk edebiyatında ilk söyleyeni bulunmayan ürünler vardır.
- E) Medrese öğrenimi görmüş sanatçılar, ağır ve sanatlı bir dil kullanmışlardır.

3

(I) Batı etkisinde gelişen Türk edebiyatı, XIX. yüzyılda başlayıp günümüze kadar devam eden bir edebî dönemdir. (II) 1839'da Tanzimat Fermanı'nın ilanı; askerî, siyasi, toplumsal pek çok alanda bazı değişiklikleri beraberinde getirmiştir. (III) Toplum hayatındaki bu değişiklikler bir süre sonra edebiyatı da etkilemiş; gazeteler, Batı edebiyatından yapılan çeviriler, uyarlamalar Türk edebiyatına bu doğrultuda yön vermiştir. (IV) Böylece Batı kültürüyle yetişen yeni kuşak sanatçıları, Batı edebiyatı yolunda yeni bir çığır açmışlardır. (V) Bu edebî dönem; Tanzimat edebiyatı, Servetifünûn edebiyatı, Fecriâtî edebiyatı, Millî Edebiyat ve Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı olmak üzere dönemlere ayrılır.

Parçada geçen numaralandırılmış cümleler ile ilgili aşağıdakilerin hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede Türk edebiyatının 1800'ü yıllarda Batı'dan etkilenmeye başladığı belirtilmiştir.
- B) II. cümlede Tanzimat Fermanı'nın birçok alanda farklılıkların ortaya çıkmasına etki ettiğine değinilmiştir.
- C) III. cümlede Tanzimat'ın ilanı ile birlikte edebî yeniliklerin doğduğuna yer verilmiştir.
- D) IV. cümlede Batı'dan etkilenen sanatçıların edebiyatımıza yenilikler getirdiğine değinilmiştir.
- E) V. cümlede Tanzimat edebiyatının kendi içinde dönemlere ayrıldığından bahsedilmiştir.

4

(I) Türklerin VIII. yüzyıldan XIII. yüzyıla kadar kullandıkları tek yazı dili Eski Türkçedir. (II) Eski Türkçe; Kök Türk, Uygur ve Karahanlı devirlerini içine alır. (III) Türkler bu zaman içinde birbirlerinden ayrı bölgelerde yeni kültür merkezleri meydana getirmelerine rağmen hep bu dile bağlı kalmışlardır. (IV) Kök Türklerden sonra gelen Uygur ve Karahanlı devirleri Türk milletinin yeni medeniyet ve dinlerle tanıştığı zamanlardır. (V) Kök Türklerin bıraktığı Orhun Kitabeleri de denen Kök Türk Yazıtları Uygurlardan kalan dinî ve hukukî metinler, Karahanlılar devrinde yazılan ve İslami Türk edebiyatının başlangıcını meydana getiren Kutadgu Bilig, Divân-ı Lugati't Türk ve Atabetü'l Hakayık gibi eserler Eski Türkçe ile yazılmıştır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi düşüncenin akışını bozmaktadır?

A) I	B) II	C) III	D) IV	E) V

1

- I. Modern anlamda hikâye ise Tanzimat Dönemi'yle birlikte edebiyatımıza girmiştir.
- II. Türk edebiyatında destan, masal, halk hikâyesi, meddah hikâyesi gibi türler hikâyeciliğimizin köklü bir geçmişe dayandığını göstermektedir.
- III. Hikâye; insan, zaman ve mekân unsurlarıyla birlikte kurgusal bir dünya çerçevesinde fazla ayrıntıya girilmeden yazılan bir düz yazı türüdür.

Numaralandırılmış cümlelerin "giriş-gelişme-sonuç" şeklinde sıralanmış hali aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

A) I - III - II	B) II - I - III
C) II - III - I	D) III - I - II
E) III - II - I	

2

Hikâye geleneğimizin en önemli eserlerinden biri, Dede Korkut Hikâyeleri'dir. Dede Korkut Hikâyeleri sözlü olarak ortaya çıkmış, Türkler arasında İslamiyet öncesinde doğan, İslamiyet'in kabul edilmesinden sonra İslami unsurlarla gelişen, destan özelliği taşıyan hikâyelerdir. Bu hikâyeler Türk kültür tarihi açısından çok önemli bir yere sahiptir. Dede Korkut Hikâyeleri, ayrı kahramanların maceralarının anlatıldığı birbirinden bağımsız on iki hikâyeden oluşur. Hikâyelerin IX-XI. yüzyıllar arasında oluştuğu ve XV. yüzyılın sonunda yazıya geçirildiği görüşü yaygındır.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçaya konabilecek en kapsamlı başlık olabilir?

- A) Dede Korkut Hikâyeleri
- B) Dede Korkut Hikâyeleri'nde Dinî Motifler
- C) Dede Korkut Hikâyeleri'nin Ortaya Çıkışı
- D) Dede Korkut Hikâyeleri'nin Kültürel Özellikler
- E) Dede Korkut Hikâyeleri'nin Yazıya geçirilmesi

3

Dede Korkut Hikâyeleri'nde hem destan unsurlarını hem de halk hikâyesinin özelliklerini görmek mümkündür. (I) Biçim olarak her iki anlatmanın da nazım-nesir karışık yazılmış olması en büyük benzerliktir. (II) Dede Korkut Hikâyeleri ile halk hikâyeleri konu bakımından çok benzerdir ve her iki anlatmada da konular kahramanlık veya sevdadır. (III) Her iki hikâyenin kuruluş sistemi, bölüm yapısı ve motifleri aşağı yukarı birbirinin aynısıdır. (IV) Kahramanın büyümesi, kahramanlık yapması, âşık olması ve mücadele etmesi bunlardan bazılarıdır. (V) Kahramanların açları doyurması, yanında kırk yiğidin veya kırk ince belli kızın bulunması halk hikâyeleri ile ortak olan unsurlardır.

Parçanın anlam bütünlüğü dikkate alındığında numaralandırılmış yerlerin hangisinden önce "Dede Korkut Hikâyeleri ile halk hikâyelerinin benzerliklerini biçim ve konu olarak iki grupta değerlendirebiliriz." cümlesinin getirilmesi uygun olur?

A) I	B) II	C) III	D) IV	E) V

4

Halk hikâyeleri ya gerçek ya da gerçeğe yakın olayların anlatıldığı uzun soluklu anlatım türüdür. Geleneksel bir içeriği olan, kuşaktan kuşağa sözlü olarak aktarılan hikâyelerdir. Halk hikâyeleri, destanların zaman içerisinde biçim ve öz değişikliğine uğramasıyla oluşan ürünlerdir. Halk hikâyelerinde olağanüstü unsurlar destanlara göre azalmış, kişiler ve olaylar doğal boyutlarına gelmiştir.

Bu parçada aşağıdaki düşünceyi geliştirme yollarından hangisi ağırlıklı olarak kullanılmıştır?

- A) Benzetme
- B) Sayısal verilerden yararlanma
- C) Tanımlama
- D) Örneklendirme
- E) Tanık gösterme

1 Kahramanlık hikâyeleri, halk hikâyeleri içinde önemli bir yere sahiptir. Kahramanlık tipi hikâyelerde sosyal bir karakter bulunur. Bu kahramanlar adaletsizliğe, sosyal sorunlara karşı savaşan halkın gözünde yüce kişilerdir. Edebiyatımızdaki kahramanlık hikâyelerinin başında “Hz. Ali Cenknemeleri” gelir. Cenknemeler, Türk destan geleneğinin İslami devresinin ürünleridir. “Hz. Ali Cenknemeleri” özellikle 13. yüzyıl Türk edebiyatında önemli örneklerle kendini göstermiştir. Hz. Ali, Türk kültürü içerisinde, diğer İslâm önderlerinden farklı ve özel bir yere sahiptir. Onun kahramanlıkları dilden dile anlatılarak, kimi zaman tarihî hakikatleri de aşarak efsanevi bir boyuta ulaşmıştır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi cenknemeleri çağrıştıran bir sözcük olamaz?

- A) Aşk
B) Kahramanlık
C) Savaş
D) Vatanseverlik
E) Yiğitlik

2 Divanlarda beyit sayısı en fazla otuza kadar çıkmış kısa mesnevilere de rastlanmaktadır. Bununla birlikte bu nazım biçimiyle genellikle “Leylâ vü Mecnun”, “Hüsrev ü Şirin”, “Yusuf u Zeliha” gibi uzun aşk hikâyeleri ve destani konular yazılmıştır. Ayrıca bu türde öğretici yönü ağır basan dinî, tasavvufi, ahlaki eserler ve manzum söz-lükler de yazılmıştır. Aynı şair tarafından yazılmış beş mesneviye hamse denir. Mesnevi, divan edebiyatımızda çağdaş hikâye ve romanın yerini tutmuştur. İlk başlarda nazire geleneği ile yazılan mesneviler 17. yüzyıldan sonra millî kimliğe bürünmüştür. Edebiyatımızdaki bazı önemli mesneviler şunlardır: Mevlânâ (Mesnevi), Yunus Emre (Risâletü'n-Nushiyye), Tursun Fakih (Gazavat-ı Resulullah), Aşık Paşa (Garipnâme), Şeyyad Hamza (Yusuf ve Zeliha), Fuzûli (Leyla vü Mecnun), Şeyhi (Hüsrev ü Şirin) ve Şeyh Galip (Hüs ü Aşk)...

Aşağıdakilerden hangisi bu parçadan çıkarılabilecek anahtar sözcükler arasında yer almaz?

- A) Hamse
B) Divan
C) Beyit
D) Nazım
E) Gelenek

3

- I. Mesnevi, hepsi aynı vezinde fakat her beyti diğer beyitlerden bağımsız olarak kendi arasında kafiyeli bir nazım biçiminin adıdır.
II. Kelime manası ikileme olan mesnevi türünde her beytin mısraları ikişer ikişer kafiyelenir.
III. Mesnevide beyitlerin diğer beyitlerden bağımsız olması şairleri kafiye bulma ve sayısı önceden belli birkaç beyit ile düşüncelerini ifade etme sıkıntısından kurtarmıştır.
IV. Bu nedenle de uzun, bazen binlerce beyit tutan manzumeler bu nazım biçimiyle yazılmıştır.

Numaralandırılmış cümlelerden hangileri bir parçanın giriş cümlesi olabilir?

- A) Yalnız IV
B) I ve II
C) I ve III
D) I, II ve III
E) II, III ve IV

4

Genellikle bir mesnevide bulunması gereken bölümleri şu üç başlık altında toplamak mümkündür:

Giriş Bölümü: Mesnevi, şairinin biçim gerekliliklerini yerine getirdiği kısımdır. Yazım amacı bu bölümde ifade edilir.

Konunun İşlendiği Bölüm: Asıl konunun işlendiği bölümdür. Bu bölüm mesnevilerin konusuna göre farklılık gösterir. Mesnevilerde ana konu işlenirken bazen ana konuyla bir şekilde bağlantılı başka konular da kısaca anlatılır; sonra tekrar asıl konuya dönlür.

Bitiş Bölümü: Mesnevinin adı, bazen şairi, kaç beyit olduğu, nerede ve ne zaman yazıldığı gibi bizzat şairi tarafından verilmiş bilgiler de genellikle bu bölümde yer alır. Bu bilgiler edebiyat tarihimiz açısından son derece önemlidir. Bitiş bölümü, bazen şairlerin eser hakkındaki değerlendirmelerini de içerdiği için ayrı bir değer taşır.

Bu parçaların ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Önemli mesnevileri tanıtmaları
B) Mesneviye konulabilecek başlıkları açıklamaları
C) Mesnevinin bölümlerinden bahsetmeleri
D) Mesnevilerde işlenen konuları sıralamaları
E) Mesnevilerin önemini belirtmeleri

1 Genellikle aşk, tabiat, güzellik konularının işlendiği koşuk nazım biçimi; dördlükler hâlinde, 7'li, 8'li veya 11'li hece ölçüsüyle ve yarım kafiye kullanılarak oluşturulmuştur. Koşuklarda kafiye düzeni "aaab (abab veya abcb) - cccb - dddb..." şeklindedir. Koşuklar, söyleyeni belli olmayan anonim ürünlerdir. Lirik bir söyleyişin esas olduğu koşuklar bu özelliği dolayısıyla halk edebiyatındaki koşmalara ve divan edebiyatındaki gazellere benzetilebilir.

Bu parçada aşağıdaki düşünceyi geliştirme yollarından hangisi kullanılmamıştır?

- A) Benzetme
B) Karşılaştırma
C) Tanımlama
D) Tanık gösterme
E) Sayısal verilerden yararlanma

2 İslamiyet'in Kabulünden Önceki Türk Edebiyatı'nın Sözlü Dönemi'ne ait metinlerde genellikle baharın gelişimiyle doğada meydana gelen değişim, kelimelerle resmedilerek anlatılmıştır. O dönemde başka kültürler henüz Türk kültürünü ve dilini etkilemediği için dil sade ve millîdir. Metinler genellikle dördlükler hâlinde düzenlenmiş ve Türklerin millî ölçüsü olan hece ile söylenmiştir. Sözlü Edebiyat Dönemi'nde şiirler; şaman, kam, baksı, ozan adı verilen kişilerce bir çeşit telli saz olan kopuzla dile getirilmiştir.

Bu parçanın konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sözlü Dönem Türk edebiyatının özellikleri
B) İslamiyet'in kabulünden önceki Türk edebiyatındaki önemli eserler
C) Yabancı kültürlerden etkilenilmeyen dönemlerin sosyal yapısı
D) Sözlü Dönem şairlerine verilen isimler
E) Türk edebiyatında kullanılan millî ölçü

3 Sagular yuğ adı verilen cenaze törenlerinde; ölen bir kişinin ardından duyulan acı, onun yiğitliği, fazileti gibi konuları işler. Dördlük nazım biriminin kullanıldığı sagular, 7'li hece ölçüsüyle oluşturulur. Kafiye düzeni koşukla aynıdır. Sözlü Edebiyat Dönemi'ne ait ürünler olduğu için anonimdir. Dil sade, halkın anlayabileceği yalındır. Kısacası dönemin ürünlerinde henüz bir yabancılaşma söz konusu değil, yerlilik esastır. İslamiyet'in Kabulünden Önceki Dönem'de sagu adı verilen biçimin divan edebiyatındaki karşılığı mersiye, halk edebiyatındaki karşılığı ise koşma nazım biçimiyle söylenen ağıtlardır.

Bu parçada saguların özellikleriyle ilgili aşağıdaki öğelerin hangisine değinilmemiştir?

- A) İşlediği konulara
B) Kullanılan ölçü ve kafiye
C) İlk söyleyeninin belli olmamasına
D) Yabancı etkilerden uzak bir dille söylendiğine
E) En çok kullanılan nazım biçimi olduğuna

4

I. Kaşgarlı Mahmut da Türk boyları arasında dolaşarak bu sözlü ürünleri derlemiş ve Divânu Lugati't-Türk adlı eserine almıştır.

II. İslamiyet'in Kabulünden Önceki Türk Edebiyatı'nın Sözlü Dönemi'ne ait iki ürün; bugünkü atasözü yerine kullanılan savlar ve bir milleti derinden etkileyen, yiğitlik, savaş, göç gibi konuları işleyen destanlardır.

III. Sözlü Dönem'e ait bu ürünler, dilden dile aktararak yayılmış ve günümüze kadar gelmiştir.

Numaralandırılmış cümlelerin "giriş-gelişme-sonuç" şeklinde sıralanmış hali aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) I - III - II
B) II - I - III
C) II - III - I
D) III - I - II
E) III - II - I

1 İlahiler; mutasavvıf şairler tarafından dinî konularda, Allah'ı övmek ve Allah'a yalvarmak amacıyla oluşturulan, kendine özgü bir ezgiyle söylenen şiirlerdir. Bu yönüyle divan edebiyatındaki tevhitlere ve münacatlara benzer. İlahiler, hem hece ölçüsüyle hem de aruz ölçüsüyle oluşturulur. Aruzla yazılanlar gazel şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Heceyle yazılanlar ise dörtlükler hâlinde kurulmuş ve koşma gibi kafiyelenmiştir. İlahiler farklı tarikatlarda farklı isimlerle anılmıştır: İlahi yerine Mevlevîler âyin, Bektaşiler nefes, Yesevîler hikmet adlarını kullanmışlardır. Farklı sanatçılar tarafından ilahiler yazılmış olsa da ilahi denilince akla ilk gelen isim Yunus Emre'dir. Bugün bile pek çok ilahisi dinî törenlerde ezgili söylenmektedir.

Bu parçadan yola çıkarak ilahiler ile ilgili;

- I. Ezgiler yoluyla Allah'tan istekte bulunmak amacıyla yazılabilir.
- II. Aruz ve hece vezniyle yazılabilirler.
- III. Birçok tarikatta farklı isimlerle kullanılmıştır.

numaralandırılmış ifadelerin hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I	B) I ve II
C) I ve III	D) II ve III
E) I, II ve III	

2 Tasavvuf, hem halk edebiyatında hem de divan edebiyatında geniş bir konu olarak işlenmiştir. İslamiyet'in kabulünden kısa bir süre sonra ortaya çıkan tasavvuf, özellikle tarikatlar ve tekkeler aracılığıyla İslam dünyasındaki etkisini uzun süre devam ettirmiştir. Tasavvufla uğraşan, tasavvuf ehli kişiler için mutasavvıf ve sufi kelimeleri kullanılmaktadır.

Bu parçadaki anahtar sözcükler arasında;

- I. Mutasavvıf
- II. Kelime
- III. Sufi

numaralandırılmış ifadelerden hangileri sayılamaz?

A) Yalnız I	B) Yalnız II
C) Yalnız III	D) I ve II
E) I, II ve III	

3 Edebiyatta geniş bir kullanım alanına sahip olan tasavvuf, eserlerin hem içeriğinde (özellikle sebkhindî akımı doğrultusunda verilen eserlerde) hem de dil özelliklerinde görülmektedir. Hoca Ahmed Yesevî ile başlayan tasavvuf hareketi, yüzyıllar içerisinde yayılarak devam etmiştir. Yesevî'den sonra Hacı Bektaş Veli, Mevlânâ, Ahmed Fakih, Yunus Emre, Nâilî, Şeyh Gâlip gibi pek çok isim tasavvuf içerikli eserler vermişlerdir.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerin hangisine ulaşılabilir?

- A) Edebiyatımızdaki tüm eserlerde tasavvuf özelliklerine rastlanmaktadır.
- B) Tasavvufla ilgili en çok eser Yunus Emre tarafından verilmiştir.
- C) Hoca Ahmed Yesevî, Arap kökenli bir Türk olduğundan tasavvufu Türk edebiyatına kazandırmıştır.
- D) Sebkhindî akımındaki eserlerde tasavvufi özellikler görülür.
- E) Türk edebiyatında az sayıda şair, tasavvuf içerikli eserler vermiştir.

4 Dinî-tasavvufi halk edebiyatı, tekkeler çevresinde gelişmiş olup bu anlayışla verilen eserlerde öğreticilik esastır. Bu nedenle verilen ürünlerde estetik zevk arka planda kalmış, öğreticilik ön plana çıkmıştır. Şairler genellikle bir tarikat mensubu oldukları için eserlerinde bağlı oldukları tarikatın görüşlerini dile getirmişlerdir. Öğretmek amacıyla yazdıkları bu eserlerde halkın anlayacağı bir dil kullanmışlardır. Bazı mutasavvıf şairler şiirlerinde mecazlı, sembolik söyleyişlere de yer vermişlerdir. Eskiden beri şiirlerde bahsedilen sevgili ve sevgiliye ait güzellik unsurları, şarap, meyhane gibi kavramlar tasavvufta özel bir anlam kazanarak ifade edilmiştir.

Aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı bu parçada yoktur?

- A) Dinî-tasavvufi halk edebiyatının ortaya çıkış aşamaları nelerdir?
- B) Dinî-tasavvufi halk edebiyatında bilgi vermek amaçlanırmı?
- C) Dinî-tasavvufi halk edebiyatında belli bir grubun görüşlerine yer verilir mi?
- D) Dinî-tasavvufi halk edebiyatının dili nasıldır?
- E) Dinî-tasavvufi halk edebiyatında anlam kapalılığı varmıdır?

1

- I. Mit ve mitolojiler destanlara da kaynaklık etmiştir.
- II. Destanlarda mitolojiye göre tanrılarla bağlantılı olan olay ve motifler azalırken insani özellikler artmıştır.
- III. Tarih öncesi dönemlerle ilgili tanrı, tanrıça, yarı tanrı ve kahramanların yaşamlarını ve serüvenlerini anlatan, bir toplumun inançlarını, duygularını, eğilimlerini yansıtan ürünlere mitos; bunları bir bütün olarak ele alıp sistemli bir şekilde inceleyen bilim dalına mitoloji adı verilir.

Numaralandırılmış cümlelerin "giriş-gelişme-sonuç" şeklinde sıralanmış hali aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

A) I - III - II	B) II - I - III
C) II - III - I	D) III - I - II
E) III - II - I	

2

Destan; toplumların geçmişinde derin izler bırakmış bir olayı, özellikle de yiğitlik ve olağanüstülükleri manzum olarak öyküleyici bir şekilde anlatan edebî türlerdendir. Kahramanların olağanüstü kişilikleri, içinden çıktıkları toplumun temel özellikleri ile oluşmuştur. Bu kahramanlar, aklın alamayacağı büyük işlerin üstesinden gelir. Destanlarda olay ve kişiler olmak üzere iki unsur ağırlıktadır. Zaman ve mekân unsurlarına ayrıntılı biçimde yer verilmez. Destanlar, ulusların tarihte yer almaya başladıkları dönemlerin ilk ürünleridir. Bu nedenle bu ürünlerde onları oluşturan toplumların tarihlerinden izler görülür.

Aşağıdaki yönergelerden hangisinin cevabı bu parçada yoktur?

- A) Destanlar hakkında bilgi veriniz.
- B) Destanlarda ele alınan konuları yazınız.
- C) Destanlardaki mekân unsurlarını tanıtırınız.
- D) Destanlardaki kişilik özelliklerine değininiz.
- E) Destanların uluslar açısından önemine değininiz.

3

Destanlar oluşumları bakımından doğal ve yapma destan olmak üzere ikiye ayrılır: Milletlerin yaşamında derin izler bırakan tarihsel ya da toplumsal bir olayın sözlü gelecekte olgunlaştıktan sonra destan geleneğini bilen biri tarafından derlenmesiyle oluşan destanlara doğal destan denir. Doğal destanların oluşumları üç safhada gerçekleşir. Birinci safha, tarihsel olayın ortaya çıktığı çekirdek dönemdir. Toplumun belleğinde derin ve sarsıcı izler bırakan bir olay, zaman içinde gelişerek büyür; farklı söyleyişlerle ve eklemelerle zenginleşir. İkinci safhada ozanlar toplumun dilinde zenginleşen ve efsaneleşen olayları düşsel dünyalarında geliştirerek saz eşliğinde dillendirirler. Destan yazıya geçmediği için bu dönemde de büyü-yüp gelişmeye devam eder. Son safha, destan geleneğini bilen bir kişinin destanın tüm varyantlarını elde ettikten sonra destanı yeniden oluşturup yazıya geçirmesidir.

Parçadan hareketle aşağıdakilerin hangisine ulaşılamaz?

- A) Bütün destanlar aynı şekilde meydana gelmez.
- B) Doğal destanlar sonradan kaleme alınır.
- C) Doğal destanlar aşama aşama oluşur.
- D) Doğal destanlara yazıya geçirilmeden önce eklemeler yapılabilir.
- E) Doğal destanlar daima saz eşliğinde söylenir.

4

Yunanlıların İlyada dışında Odysseia (Odise), İranlıların Şehnâme, Finlerin Kalevala (Kalevala), Fransızların Chanson de Roland (Şanson de Rölant), Sümerlerin Gılgamış, Almanların Nibelungenlied (Nibelungenlid), İngilizlerin Beowulf (Biwolf), İspanyolların Le Cid (Lö sid), Rusların İgor, Hintlerin Ramayana ve Mahabharata (Mahabarata), Japonların Şinto adlı destanları dünyaca ünlü doğal destanlara örnektir. Türk edebiyatında ise Alp Er Tunga, Oğuz Kağan, Şu, Ergenekon, Bozkurt, Türeyiş destanları doğal destanlardır.

Bu parçaya hakim olan düşünceyi geliştirme yolu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Karşılaştırma	B) Örneklendirme
C) Benzetme	D) Tanımlama
E) Tanık gösterme	

1 (I) Türk dili, edebiyatı ve tarihi için önemli bir kaynak niteliği taşıyan destanlar, Sözlü Edebiyat Dönemi ürünlerindedir. (II) Türk destanları, Türklerin göçebe hayatı yaşamaları ve geniş coğrafi alanlara yayılmış olmaları sebebiyle ikinci oluşum safhasında kalmış, oluşumunu tamamlayamamıştır. (III) Yani bir destan şairi tarafından yazıya geçirilmemiştir. (IV) O yüzden doğal Türk destanları manzum değildir. (V) Bilinen yazılı Türk destanları daha çok İran, Çin, Arap, Moğol, Bizans ve Batı kaynaklarından derlenmiş; oluşumlarından çok sonra yazıya geçirilmiştir.

Parçada geçen numaralandırılmış cümleler ile ilgili aşağıdakilerin hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede Türk tarihi ile ilgili araştırmalarda destanlardan yararlanılabileceği belirtilmiştir.
- B) II. cümlede Türk destanlarında eksik kalan yanların olduğuna değinilmiştir.
- C) III. cümlede Türk destanlarının kaleme alınmadığından bahsedilmiştir.
- D) IV. cümlede doğal Türk destanlarının aslında destan sayılamayacağına değinilmiştir.
- E) V. cümlede Türk destanlarının diğer ülkelerin kaynaklarından bir araya getirildiği belirtilmiştir.

2 Türk destanlarının pek çoğunda ortak olarak kullanılan bazı motifler vardır. (I) Bu motifler arasında ışık, at, ağaç, su, çeşitli madenler (gümüş, altın, demir vb.), kurt, kadın, yada taşı, ok-yay, yaşlı adam sayılabilir. (II) Destanlar birdenbire ortaya çıkmış ürünler değildir. (III) Bu ürünler, bir süreç içerisinde varlık kazanmıştır. (IV) Destanların oluşabilmesi için öncelikle o milleti derinden etkileyen bir olayın (savaş, göç, kıtlık vb.) yaşanması ve bunun dilden dile aktarılması gerekir. (V) Ardından destan geleneğini bilen bir kişi tarafından bunlar derlenip bir araya getirilir.

Bu parça iki paragrafa ayrılmak istense ikinci paragraf numaralandırılmış cümlelerin hangisiyle başlar?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

3

- I. Türk edebiyatında destanların sınıflandırılmasında coğrafi ve kültürel değişikliklerin yanı sıra din unsurunun da etkisi vardır.
- II. Bu bakımdan destanlar, İslamiyet'in kabulünden önceki Türk destanları ve İslamiyet sonrası Türk destanları olarak sınıflandırılmıştır.
- III. İslamiyet'in kabulünden önceki Türk destanları arasında Altay-Yakut Dönemi'nde Yaradılış Destanı, Saka Dönemi'nde Alp Er Tunga Destanı ve Şu Destanı, Hun Dönemi'nde Oğuz Kağan Destanı ve Attila Destanı, Kök Türk Dönemi'nde Bozkurt Destanı ve Ergenekon Destanı, Uygur Dönemi'nde ise Türeyiş Destanı ve Göç Destanı yer alır.

Numaralandırılmış cümlelerden hangileri bir parçanın giriş cümlesi olabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve III
- E) I, II ve III

4

İslamiyet'in kabulünden sonraki Türk destanlarından bazıları şunlardır: Satuk Buğra Han Destanı, Manas Destanı, Cengiz Han Destanı, Timur Destanı, Battal Gazi Destanı, Danişmend Gazi Destanı, Köroğlu Destanı. Bu dönem destanlarının dili sadedir. Destanlarda geçen Arapça ve Farsça kelimeler de Türkçe konuşan insanların yabancı olmadığı kelimelerdir. Bu destanlardaki (Battal Gazi'de olduğu gibi) kısa cümleler anlatımda akıcılık ve kolaylığı sağlamıştır. Bu destanların Anadolu ve Balkanlarda Türkçe konuşan herkes tarafından bilinmesi, okunması ve yaygınlaşması dilinin sadeliğinden kaynaklanmaktadır.

Parçanın anlatımıyla ilgili aşağıdakilerin hangisine ulaşamaz?

- A) Özel isimlere sıklıkla yer verilmiştir.
- B) Anlaşılır bir anlatım sergilenmiştir.
- C) Anlatılanlar hakim bakış açısıyla kaleme alınmıştır.
- D) Yay ayrıca içerisinde örneklemeye başvurulmuştur.
- E) Bazı ifadelerde genelleme yapılmıştır.

1 Romantizm, XIX. yüzyılın başından ortalarına kadarki dönemde hemen hemen bütün Avrupa'da hâkim olan sanat/edebiyat akımıdır. Akıl ve sağduyuyu önemseyen klasisizm akımına bir tepki olarak çıkan romantizm; tarihî, dinî ve millî değer ve duyguların, tabiata yönelişin, kişisel yorumların, abartılı duyguların, ideallerin hâkim olduğu bir akımdır. Bu akımın etkisiyle yazılan romanlarda yazar, akıl ve sağduyuyu yerine duygu ve hayali tercih eder. Eserlerde kötümserlik, hüznün ve melankoli ön plandadır. Kahramanlar, ayırıcı özelliklere sahip sosyal toplulukların temsilcisi olan genel tipler değil, bireysel özellikleriyle var olan karakterlerdir.

Parçadan hareketle romantizm ile ilgili olarak aşağıdakilerin hangisine ulaşamaz?

- A) 1800'lü yıllarda Avrupa'da etkili olan sanat akımıdır.
- B) Toplumun genelinde görebileceğimiz karakterler eserlerde yer almıştır.
- C) Kendisinden önce başka bir akım daha edebiyat dünyasında etkisini göstermiştir.
- D) Duygulu bir anlatımın hakim olduğu metinlerde vardır.
- E) Duyguların işlenmesinde aşırıya kaçılmıştır.

2 Romantizmin belirgin özelliklerinden biri de uzaklara kaçıştır. Bu anlayışla oluşturulan eserlerde var olan ve içinde yaşanan olumsuz durumlardan hayalî mekânlara, tarihin derinliklerine, egzotik ülkelere ve tabiata yönelme söz konusudur. Tarihin parlak ve güzel çağlarına dönüş; içinde bulunulan anın, şimdinin sıkıcılığından kaçma vasıtasıdır. İçinde bulunduğu ortamdan sürekli kaçma hâli, romantik sanatçıların hayatı ve olayları bir zıtlık içinde (beden-ruh, ideal-gerçek, hürriyet-esaret, hayat-ölüm vb.) algılamasına sebep olur.

Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Romantizmde, yaşanan zamandan geçmişe ve hayale kaçış görülmektedir.
- B) Romantizmde olaylar daima hayali diyarlarda geçmektedir.
- C) Romantizmde, hayattan zevk almayan tipler ele alınmaktadır.
- D) Romantizmdeki kişilerde bir mutsuzluk hakimdir.
- E) Romantizmde zıtlıklar konu edilmektedir.

3 Romantizmde yazar, ilgi çekici ve olağanüstü olaylara yer verir. Olayların abartılı ve sürükleyici olmasına dikkat eder. Romantizmde yazar, olay ve kişilere öznel bir biçimde müdahale eder. Okuyucuyu dilediği gibi yönlendirir ve sürükler, roman kişilerine karşı tarafsız değildir. Romantizm anlayışıyla yazılan eserlerde seçkin ve kurallı bir üslup yerine kurallara pek aldırmayan, renkli bir üslup vardır. Romantizmde yer alan tasvirler genellikle öznel niteliktedir. Yazar o anki ruhsal durumu nasılsa tabiatı ve dış dünyayı ona göre algılar. Tasvirler, bir bakıma yazarın ruhsal durumunu yansıtan bir araçtır.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçaya getirilebilecek başlıklar arasında olamaz?

- A) Romantizm
- B) Romantizm Akımının Özellikleri
- C) Romantizmde Yazarın Esere Etkisi
- D) Romantizm Akımının Esere Yansıması
- E) Romantizm Akımına Mensup Yazarlar

4 Johann Wolfgang Goethe (Yohen Wolfgang Göte), François Rene de Chateaubriand (Fransua Rene de Şatöbiriyan), Walter Scott (Voltr Sıkut), Alphonse de Lamartine (Alfons de Lamartin), Alexandre Serguievitch Puşkin (Aleksandır Serguic Puşkin), Alexandre Dumas (Aleksandır Duma), Victor Hugo gibi sanatçılar romantizm anlayışına bağlı olarak eser vermişlerdir. XIX. yüzyıl dünya edebiyatına yön veren Victor Hugo'nun dışında Rus edebiyatında Lev Nikolayeviç Tolstoy (Lev Nikolayevik Tolstoy) Savaş ve Barış, Fiodor Mihayloviç Dostoyevski (Fiyodor Mihayloviç Dosteyevski) Suç ve Ceza, İvan Turgenyev Babalar ve Oğulları, Nikolay Gogol Ölü Canlar; Fransız edebiyatında Stendhal (Sitendal) Kırmızı ve Siyah, Balzac (Balzak) Vadideki Zambak; İngiliz edebiyatında Charles Dickens (Çarls Dikins) İki Şehrin Hikâyesi adlı eserleriyle yüzyılın önemli yazarları arasında yer alırlar.

Bu parçaya hakim olan düşünceyi geliştirme yolu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Benzetme
- B) Tanımlama
- C) Karşılaştırma
- D) Örnekendirme
- E) Sayısal verilerden yararlanma

1 Millî Edebiyat Dönemi, 1911-1923 yılları arasında -Cumhuriyet'in ilanına kadar geçen süreyi- kapsayan edebî dönemdir. (I) II. Meşrutiyet'in ilan edilmesiyle başlayan "Türkçülük" akımı, "edebiyatta millî kaynaklara dönme" fikrini beraberinde getirmiştir. (II) Bu amaçla Arapça - Farsça kelimelerden uzak, saf Türkçe kelime kullanımını benimsemişlerdir. (III) Yerli hayatı ele alma konusunda Mehmet Emin Yurdakul, Mehmet Âkif Ersoy gibi şairler ile Refik Halid Karay, Reşat Nuri Güntekin gibi roman ve hikâye yazarları ön plana çıkmışlardır. (IV) Tanzimat ve Servetifünun dönemlerinde hikâye ve romanda konu edilen olaylar için mekân İstanbul iken Millî Edebiyat Dönemi'nde İstanbul'un dışına çıkmış, yurdun her bir köşesi mekân olarak kullanılmış, köy ve taşra hayatı da edebiyattaki yerini almıştır. (V) Böylelikle her tabakadan insanın yaşantısı, roman ve hikâyede konu olarak kullanılmıştır.

Parçanın anlam bütünlüğü dikkate alındığında numaralandırılmış yerlerin hangisine "Bu anlayış doğrultusunda eserler veren sanatçılar, sade dil kullanmaya ve eserlerinde yerli hayatı konu edinmeye başlamışlardır." cümlesinin getirilmesi uygun olur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2 Her romanda yazar dışında, yazar adına konuşan bir anlatıcı vardır. Bu anlatıcılar ya roman kahramanı olur ve yaşadıkları olayları birinci kişi ağzından anlatırlar ya kahramanları uzaktan izleyerek gördüklerini yorumlarlar ya da kahramanların zihinlerinden geçenleri okur, olan ve olabilecek olayları değerlendirirler.

Parçanın dil ve anlatımı yönünden aşağıdakilerin hangisi söylenebilir?

- A) Anlatım I. kişi ağzıyla sağlanmıştır.
B) Roman kahramanları sıralanmıştır.
C) Öyküleyici bir anlatım kullanılmıştır.
D) Konu, sade bir dille anlatılmıştır.
E) Olay, kişi, yer ve zaman unsurlarına değinilmiştir.

3 Halide Edip'in Ateşten Gömlek, Vurun Kahpeye; Yakup Kadri'nin Yaban; Samim Kocagöz'ün Kalpaklılar; Kemal Tahir'in Yorgun Savaşçı; Tarık Buğra'nın Küçük Ağa gibi eserleri Kurtuluş Savaşı'nın işlendiği eserlerden bazılarıdır. Millî Edebiyat Dönemi roman ve hikâye yazarları arasında Ömer Seyfettin, Halide Edip Adıvar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Refik Halid Karay, Aka Gündüz gibi isimler yer alır. Bu dönemde yer alan sanatçıların büyük bir kısmı Cumhuriyet Dönemi'nde de eserler vermiştir.

Bu parçada aşağıdaki düşünceyi geliştirme yollarından hangilerine başvurulmuştur?

- A) Benzetme – Tanık gösterme
B) Örneklendirme – Tanımlama
C) Karşılaştırma – Tanımlama
D) Örneklendirme – Benzetme
E) Karşılaştırma – Örneklendirme

4 (I) Halide Edip Adıvar, XX. yy. sanatçılarından. Öğretmen, yazar, hatiptir ve millî mücadeleye katılmıştır. (II) İlk romanlarında aşkı işleyip kadın psikolojisi üzerinde durdu. (III) Türkçülük akımını benimsedi; duygulandırma ve süslemeden kaçınan, realizmi önde tutan romanlar yazdı. (IV) Yurda döndükten sonra romanlarında konularını bir olay çevresinde toplanan tek insanlara değil; devirlere, nesillere, gelenek ve törelere bağladı. (V) Raik'in Annesi, Seviyye Talip, Handan, Yeni Turan, Sinekli Bakkal, Yolpalas Cinayeti, Dağa Çıkan Kurt, Türk'ün Ateşle İmtihanı, Mor Salkımlı Ev, Maske ve Ruh eserlerindedir.

Parçada geçen numaralandırılmış cümlelerde Halide Edip ile ilgili aşağıdaki bilgilerin hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede hayatından birkaç bilgi verilmiştir.
B) II. cümlede tüm romanlarında ele aldığı konular belirtilmiştir.
C) III. cümlede kabullendiği anlayışa değinilmiştir.
D) IV. cümlede bir dönem yurt dışında yaşadığına değinilmiştir.
E) V. cümlede bazı eserleri sıralanmıştır.

1

- I. Geleneksel Türk tiyatrosu, sözlü halk geleneğinin ürünlerindedir.
- II. Bu geleneğe verilen eserler, anonim nitelikte olup doğaçlama oynanır.
- III. Bu tip oyunlarda güldürü, şive taklitleri, yanlış anlaşılmalara dayanan mizahi öğeler söz konusudur.
- IV. Müzik, bu oyunlarda fazla bir yere sahip değildir.
- V. Modern tiyatrodan önemli bir yere sahip olan dekor, sahne, kostüm, ışık gibi unsurlar geleneksel Türk tiyatrosunda yok denecek kadar azdır.

Numaralandırılmış cümlelerden hangileri bir parçanın giriş cümlesi olabilir?

A) Yalnız I	B) I ve V
C) I, IV ve V	D) II, III ve IV
E) II, III, IV ve V	

2

Geleneksel Türk tiyatrosunun ürünleri arasında meddah, orta oyunu, köy seyirlik oyunları ve Karagöz yer alır. Karagöz, bir gölge oyunudur. Bu oyun, deriden kesilen ve tasvir olarak adlandırılan bazı şekillerin (insan, hayvan, eşya vb.) arkadan bir ışık verilerek beyaz bir perde üzerine yansıtılması temeline dayanır. Hayalî adı verilen kişilerce Küşteri Meydanı diye anılan bir perdede oynatılan bu oyunlar, Türk halk geleneğinin önemli ürünlerindedir. Perdenin Küşteri Meydanı olarak adlandırılmasının nedeni, Karagöz oyununun kurucusu ve Karagözcülerin "pîr"inin Şeyh Küşteri olmasıdır. Tanınmış karagözcüler arasında Hayalî Kör Hasan-zâde Mehmet Çelebi, Nazif Bey, Hayalî Memduh, Hayalî Küçük Ali gibi isimler sayılabilir. Yardak; oyunda tef çalan, taklitlerin şarkılarını söyleyen, tasvirleri hayalîye veren kişidir.

Parçada tanımlanan terimler aşağıdakilerden hangisinde birlikte verilmiştir?

- A) Geleneksel Türk tiyatrosu – yardımcı
- B) Hayalî – Karagözcü
- C) Tasvir – Küşteri Meydanı
- D) Karagöz – yardak
- E) Pîr – taklit

3

Doğu ülkelerine özgü bir sanat anlayışı olan Karagöz'ün, Türk toplumunda ne zaman kullanılmaya başlandığı ile ilgili farklı rivayetler anlatılır. Bu rivayetler içerisinde en çok bilineni şöyledir: "Sultan Orhan zamanında Bursa'da bir cami yapımında Karagöz demirci, Hacivat da duvarcı olarak çalışıyordu. İki arasında nükte konuşmaları dinlemek isteyen işçiler, işlerini güçlerini bırakıp onların çevresinde toplanır, bu yüzden de yapım işi ilerlemezmiş. Bunu öğrenen Sultan Orhan, Karagöz'le Hacivat'ı öldürtmüş. Ancak bu olaydan sonra vicdan azabı çekmeye başlamış. Padişahın acısını hafifletmek isteyen Şeyh Küşteri, bir perde kurdurmuş, Hacivat'la Karagöz'ün deriden yapılmış tasvirlerini perde arkasında oynatıp onların şakalarını tekrarlayarak padişahı avutmuş."

Bu parçanın yazılış amacı aşağıdakilerin hangisidir?

- A) Doğu tiyatrosunun nasıl ortaya çıktığını izah etmek
- B) Tiyatronun doğuşunu örnek vererek anlatmak
- C) Bir geleneksel tiyatro türünün doğuşunu anlatmak
- D) Osmanlı zamanından bir anekdot paylaşmak
- E) Karagöz oyununun toplumdaki yerini hikâyeleştirmek

4

----- Yani oyun, doğaçlama oynanır. Bu oyunlar, Ramazan ayında kahvehanelerde; evlenme, sünnet, doğum gibi törenler dolayısıyla ev, saray ve konaklarda düzenlenen şenliklerde oynatılmıştır. Karagöz oyunlarının en tanınmışları arasında Kanlı Nigâr, Ağalık, Abdal Bekçi, Ters Evlenme, Bursalı Leyla, Balık/Balıkçılar sayılabilir. Oyunların temelde iki kahramanı vardır. Bunlardan birisi; okumamış, halk diliyle konuşan, öğrenim görmüş kişilerin söylediği sözleri anlamayan, duyduklarına ters anlamlar yükleyen Karagöz tipidir. Diğer ise öğrenim görmüş, medrese diliyle konuşan, bilimden az çok anlayan, görgü kurallarına uyan Hacivat'tır.

Anlam akışına göre parçanın başına aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A) Oyunlar, insanın içinden geldiği gibi oynandığında güzeldir
- B) Karagöz oyunları doğal dekora sahiptir
- C) Karagöz oyunu için çok uzun metinlere gerek yoktur
- D) Karagöz oyunu, o anı yaşıyor muydu oynanır
- E) Karagöz oyununun yazılı bir metni yoktur

1 Anı, bir kimsenin başından geçen ya da yaşadığı dönemde tanık olduğu olayları ve durumları konu edindiği yazı türüdür. (I) Bu yazı türünün yazılma amaçları arasında; hayat tecrübelerini paylaşmak, olaylara açıklık kazandırmak, unutulmaya yüz tutan toplum değerlerini tanıtmak ve yaşatmak gibi unsurlar sayılabilir. (II) Anı yazarı; yaşadığı olayı, üstünden zaman geçtikten sonra tarafsız bir bakış açısıyla kaleme almaya, gerçeğe bağlı kalmaya, içten bir anlatım kullanmaya dikkat eder. (III) Yazar tanık olduğu olayları, kişileri ve dönemleri kendi bakış açısıyla ve kendi eğilimleri doğrultusunda verir. (IV) Yazar, anlatımda mektup, fotoğraf, günlük gibi belgelerden de yararlanabilir. (V) Böylece yazar, unutulmasını istemediği, sonraki kuşaklar için önemli ve gerekli görüldüğü gerçekleri kalıcı kılma amacı taşır.

Bu parça iki paragrafa ayrılmak istense ikinci paragraf numaralandırılmış cümlelerin hangisiyle başlar?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2 Türk edebiyatında anı türünün ilk örneği Babür İmparatoru Babür Şah'ın yazdığı Babürname adlı eserdir. Sonrasında vakayinameler, menakıpnameler, gazavatnamelerde anı türü diğer türlerle iç içe geçmiştir. Tanzimat Dönemi'nde de anı türünün diğer türlerle iç içe verilmesi söz konusudur. Bu türün Batılı anlamda ilk örnekleri Servetifünun Dönemi'nde verilmiştir. Halit Ziya Uşaklıgil'in Kırk Yıl adlı eseri, Batılı anlamda anı türünün ilk örnekleri arasındadır. Bu dönemde yazılan anılarda; Servetifünun sanatçılarının bir araya gelişleri, amaçları, dönemin diğer aydınlarıyla olan tartışmaları işlenmiştir. Halit Ziya Uşaklıgil'in Saray ve Ötesi, Mehmet Rauf'un Edebî Hatıralar adlı eserleri, dönemin tanınmış anı örneklerindedir.

Bu parçada aşağıdaki düşünceyi geliştirme yollarından hangileri ağırlıklı olarak kullanılmıştır?

- A) Benzetme – Örneklendirme
B) Tanık gösterme – Karşılaştırma
C) Tanımlama – Tanık gösterme
D) Örneklendirme – Karşılaştırma
E) Tanımlama – Sayısal verilerden yararlanma

3 Hüseyin Cahit Yalçın (1875-1957), Servetifünun Dönemi yazarlarından. Balıkesir'de doğdu. Mülkiyeyi bitirdi. Çeşitli liselerde müdür yardımcılığı ve müdürlük görevlerinde bulundu. İstanbul ve Kars milletvekilliği yaptı. Nadide adlı romanını lise yıllarındayken yazan yazar, Servetifünun Dönemi'nde daha çok roman, hikâye ve eleştirileriyle ön plana çıktı. 1908'den sonra siyasi yazılar yazmaya başladı. Servetifünun topluluğundayken bu edebiyatı eski edebiyata karşı daima savundu. Eski yeni tartışmalarında, bağlı bulunduğu Servetifünun topluluğuna destek oldu. Eserlerini gerçekçi bir bakış açısıyla, iç ve dış gözleme dayanarak yazdı. Hikâye, roman, fıkra, mensur şiir türünde yazdığı eserlerinde, şairane ve süslü bir üslup kullandı. Yazarın Hayat-ı Muhayyel, Hayat-ı Hakiye Sahneleri hikâye; Hayâl İçinde roman; Kavgalarım eleştiri; Edebiyat Anıları, Siyasal Anılar anı türündeki eserlerinden bazılarıdır.

Bu parçada Hüseyin Cahit Yalçın ile ilgili aşağıdaki-lerin hangisine değginilmemiştir?

- A) Hayatı B) Eğitimi
C) Vazifeleri D) Eserleri
E) Kişiliği

4 Falih Rıfkı Atay'ın Mustafa Kemal'in Mütareke Defteri adlı eseri, Türk edebiyatında anı türüne örnektir. Yazar bu eserde; Mustafa Kemal'le ne zaman ve nasıl tanıştığını, Mustafa Kemal'in rejim değişikliğini haber verişini, yazı ve dil inkılabıyla ilgili anılarını vb. konu edinmiştir. Söz konusu anılarında akıcı, yer yer şiirsel bir üslup kullanmıştır. Eser, gerek işlenen kişiler gerekse olaylar yönüyle dönemin sosyal ve siyasi hayatına ışık tutması bakımından önemli bir kaynak niteliğindedir.

Bu parçaya getirilebilecek en uygun başlık aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Falih Rıfkı Atay
B) Falih Rıfkı Atay'ın Hayatı
C) Mustafa Kemal'in Mütareke Defteri
D) Falih Rıfkı Atay'ın Eserleri
E) Mütareke Yılları

1 Haber, bir olay ve bir olgu üzerine edinilen bilgidir. Haber metni ise elde edilen bilgilerin gazete, dergi gibi yayın organları ya da televizyon, radyo gibi iletişim araçlarıyla topluma duyurulması amacıyla hazırlanan yazılı metinlere denir. Haber metnini yazan kişi anlatılanlar karşısında tarafsızdır. Olay bütün yönleriyle, inandırıcı bir şekilde anlatılır, konu günceldir.

Buna göre aşağıdakilerin hangisi bir haber niteliği taşımaz?

- A) Psikolojik sorunlarından dolayı intihar etme girişiminde bulunan bir vatandaşımız polis ekiplerince intihar etmekten vazgeçirildi.
- B) Öğretmen, öğrencilerine yarın sınav yapacağı bilgisini verdi.
- C) Yoğun kar yağışı ve buzlanma nedeniyle zincir takmayan araçların trafiğe çıkmasına izin verilmedi.
- D) Uzmanlarca, yarınki hava sıcaklığının mevsim normallerinin üzerinde olacağı belirtildi.
- E) Bayram alışverişi hareketliliği esnafın yüzünü güldürmeye devam ediyor.

2 (I) Haber metninin yazımında, haberin türüne ve haberi yapacak kitle iletişim aracına göre bazı teknikler kullanılır. (II) Bu tekniklerden en çok kullanılanları piramit ve ters piramittir. (III) Ters piramit tekniği ise haberin can alıcı noktalarının metnin başında verildiği diğer ayrıntıların önem sırasına göre sıraya konduğu tekniktir. (IV) Piramit tekniği; habere ilişkin ayrıntıların metnin sonuna bırakıldığı tekniktir. (V) Ayrıca haber, giriş ve gövde bölümlerinden oluşur.

Parçadaki numaralandırılmış cümlelerden hangileri yer değiştirirse parçanın anlam bütünlüğü sağlanmış olur?

- A) I ve II
- B) I ve V
- C) II ve III
- D) III ve IV
- E) IV ve V

3 Haber metni kendi içinde bütünlük taşımalıdır. Haberlerin toplumun geniş bir kesimini ilgilendirmesine, dikkat çekici ve çarpıcı olmasına, özellikle başlığının kendini okutacak ve dinletecek nitelik taşımasına önem verilir. Haberin daha önce yayımlanmamış, duyulmamış olması gerekir. Haber metnindeki bilgiler güvenilir kaynaklardan alınmalıdır. Haber yazma sürecinde bilgi ve belge toplamak kadar onları sınıflandırmak, bir sıraya koymak; neyi yazacağına neyi yazmayacağına karar vermek de o kadar önemlidir. Bu süreci düzenleyen en önemli tekniklerden biri 5N 1K kuralını habere uygulamaktır. "Ne, Nerede, Ne zaman, Nasıl, Neden (Niçin), Kim" sorularının cevabının bir haberde olması okuyucuya önemli bir bilgi sunmuş olacaktır.

Buna göre aşağıdaki haber metinleri 5N 1K kuralına göre incelendiğinde hangisi daha uygundur?

- A) Yetkililer, yarın yapılacak ihaleye herkesin hazırlıklı geleceğine inanıyordu.
- B) Şehir stadında yapılacak maçı taraflar ve seyirciler heyecanla beklemeye başladı.
- C) Vali, bugün kent meydanında düzenlenen 29 Ekim töreninde günün anlam önemi nedeniyle etkileyici bir konuşma yaptı.
- D) Akşamlar, hayatımın vazgeçilmez anları olmaya devam ediyordu.
- E) Geçen sene iki ülke arasında yapılan ticari anlaşma sonucunda ekonomide canlılık görülmeye başladı.

4 Haber metinlerinde nesnel bir anlatımı vardır. Bu metinlerde toplumun merak duygusu giderilir. Haber metinleri açık, anlaşılır bir dille yazılır. Haberin başlığı kapsayıcı ve ilgi çekici olacak şekilde düzenlenir. Haber metninin giriş bölümü haberin ne olduğunu açıklayıcı özellikler taşır. Haber bu özellikler dikkate alınarak yazılır.

Buna göre aşağıdakilerin hangisi bir haber metninde olması gereken özellikler arasında sayılmamıştır?

- A) Nesnellik
- B) Merak uyandırma
- C) Sade anlatım
- D) Açıklayıcı
- E) Başlık ve içeriğin farklılığı

1 Bilgisayar ortamında iletişim sağlayan genel ağ, dünyada ilk defa 1960'lı yıllarda özel laboratuvarlarda kullanılmıştır. Bir noktada toplanan bilgilere aynı anda farklı birimlerin kolayca ulaşmasını sağlamak amacıyla oluşturulan genel ağ, Türkiye'de 1990'lı yılların başlarında kullanılmaya başlanmıştır.

Parçadan yola çıkarak genel ağ ile ilgili olarak;

- I. 20. yüzyılda ortaya çıkmıştır.
- II. Ortak bir bilgi havuzu olarak düşünülebilir.
- III. Ülkemizde ilk defa 21. yüzyılda kullanılmıştır.

numaralandırılmış ifadelerin hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız III
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

2 (I) Genel ağın kullanımı insan yaşamında her geçen gün daha fazla yer alırken haberlere ulaşmakta da genel ağ en önemli kaynaklardan biri hâline gelmiştir. (II) Zaman içinde dergi ve gazetelerin içeriklerini genel ağa aktarmaları kaçınılmaz olmuştur. (III) Genel ağda yer alan gazeteler; habere en hızlı ve ekonomik olarak ulaşmaları için okura olduğu kadar basın çalışanlarına (hem muhabir hem köşe yazarı hem yorumcu) da olanak sunmaktadır. (IV) Genel ağda site açma, gazetelerin yanında televizyon ve radyolar için de gerekli hâle gelmiştir. (V) Program içeriklerinin tanıtımından günün gelişen önemli olaylarını seyircilerine aktarmaya kadar her çalışma genel ağın üzerinden yapılabilmektedir.

Bu parçadaki en kapsamlı yargı numaralandırılmış cümlelerin hangisinde verilmiştir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

3 Bilgisayar ortamında iletişimi sağlayan genel ağın haber yayımlarıyla özellikleri ve sınırları henüz tam anlamıyla belirlenemeyen bir habercilik türü ortaya çıkmıştır. Genel ağ; radyo, televizyon, dergi ve gazetecilik gibi yazılı ve görsel basının kullandığı bütün habercilik tekniklerini birleştiren bir haber sunumuna yönelmiştir. Kaynağını yazılı ve görsel basından almış olsa da yeni bir biçim uygulaması kaçınılmaz olmuştur.

Bu parçanın konusu aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

- A) Haber sunumlarının belli araçlara ihtiyaç duyması
- B) Günümüzde genel ağ kullanımının yaygınlaşması
- C) Genel ağla birlikte yeni haber sunumlarının ortaya çıkması
- D) Haber kaynaklarının giderek değişmeye başlaması
- E) Habercilik yarışında hızlı haber anlayışının doğması

4 (I) Genel ağ haberciliği, televizyon ve gazetenin tüm yayın ve iletim sistemlerini bütünleştirmiştir. (II) Bunun yanı sıra hareketli görüntüleri, yazıları ve sesleri aynı ortam üzerinden ve aynı anda kullanıcılarına sunma imkânına sahiptir. (III) Genel ağ haberciliğinde geleneksel araçlarda görülen hız, yer ve güncellik konusundaki kısıtlayıcılık kalkmıştır. (IV) Haberler, her bilgi akışında hızla değişerek güncellenmektedir. (V) Ayrıca gazetelerdeki sütun sınırından kaynaklanan yer sorunu konunun yazı dizisi şeklinde verilmesiyle aşılmaktadır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi düşüncenin akışını bozmaktadır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

1 Bir yazarın çeşitli sebeplerle yurt içinde ve yurt dışında gittiği yerlerdeki gözlem, tespit, deneyim ve yorumlarını canlı ve etkileyici bir dille aktardığı yazı türüne gezi yazısı denir. Gezilebilecek her yer, gezi türüne konu olabilir. Bu tür eserlerde en önemli husus gözlemlerdir. Diyaloglardan, rivayetlerden, hikâyelerden, efsanelerden, anılardan, atasözlerinden ve deyimlerden faydalanılması bu türün önemli özelliklerindedir. Gezi yazılarının okunurluğu anlatılanların küçük bir çocuğun sevimliliği gibi ilgi çekici olmasına bağlıdır. Söylenenlerin gözlem ürünü olması, anlatıma düş gücünün karışmaması gerekir. Bu tür eserlerde betimleyici, öyküleyici, açıklayıcı anlatım gibi anlatım biçimlerinden; örnekleme, karşılaştırma, sayısal verilerden yararlanma gibi düşünceyi geliştirme yollarından yararlanır. Dünya edebiyatının önemli gezi yazılarına XIII. yy.da Marco Polo'nun Seyahatname'si ile XIV. yy.da İbn-i Batuta'nın Seyahatname'si örnek verilebilir.

Bu parçada aşağıdaki düşünceyi geliştirme yollarından hangisi kullanılmamıştır?

- A) Karşılaştırma B) Örnekleme
C) Benzetme D) Tanımlama
E) Tanık gösterme

2 Türk edebiyatında ilk seyahatname, Seydi Ali Reis'in seyahatlerini anlatan Mir'âtü'l-Memâlik adlı eserdir. (I) En tanınmış seyahatname örnekleri arasında Evliya Çelebi'nin Seyahatname'si, Katip Çelebi'nin Cihânnüma'sı gelir. (II) Daha sonra Batı ile ilişkiler gelişince elçilik göreviyle ülke dışına giden sefirler gittikleri yerlerin ilgi çekici yönlerini, sefaretname adıyla yazdıkları yapıtlarda tanıtmışlardır. (III) Yirmisekiz Çelebi Mehmet Efendi'nin Fransa Sefaretnamesi buna örnek verilebilir. (IV) Bu dönemde düz yazıya inşâ, düz yazıyı yazana münşî, düz yazıların toplandığı eserlere de münşeât adı verilir. (V)

Parçanın anlam bütünlüğü dikkate alındığında numaralandırılmış yerlerin hangisine "Divan edebiyatında nesir, şiir kadar gelişmemiştir ve nesirde içerikten çok söyleyiş güzelliğine önem verilir." cümlesinin getirilmesi uygun olur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3 Tanzimat Dönemi'nde Batılı anlamda gezi yazısı örnekleri sanatçıların Avrupa'ya gidip orada edindikleri izlenimlerini yazmaları ile başlamıştır. XIX. yy.ın sonlarında yayımlanan Ahmet Mithat Efendi'nin Avrupa'da Bir Cevelan ile Direktör Ali Bey'in Seyahat Jurnalı adlı eseri de bu yüzyılın önemli gezi eserlerindedir. 1908'den sonra gezi yazısı türünde büyük ilerleme sağlanmıştır. Bunda yabancı ülkelerle kurulan ilişkilerin gelişmesi ve gezilerin daha kolay hâle gelmesi etkili olmuştur. Böylece bu türde eser sayısında artış görülmüştür. Ahmet Haşim'in Frankfurt Seyahatnamesi, Cenap Şahabettin'in Hicaz yolculuğunu anlatan Hac Yolunda, Suriye ve Irak'tan bahsettiği Âfâk-ı Irak ve bir Avrupa gezisinde izlenimlerini anlattığı Avrupa Mektupları bu dönemin önemli gezi yazısı eserlerindedir.

Bu parçada aşağıdaki yönergelerden hangisinin cevabı yoktur?

- A) Edebiyatımıza Batı tarzında gezi yazısı oluşturma sürecini anlatınız.
B) Tanzimat Dönemi gezi yazısını anlatınız.
C) Ahmet Mithat Efendi'nin Avrupa'da Bir Cevelan adlı eserini tanıttınız.
D) Servetifünun Dönemi'nde yazılan gezi yazılarına örnek veriniz.
E) Tanzimat Dönemi'ndeki gezi yazılarına örnek veriniz.

4 (I) Her dönemde gezi türünde çeşitli gelişmeler görülür. (II) Cumhuriyet Dönemi'nin gezi yazarlarından Falih Rıfkı Atay'ın dünyanın dört tarafına yaptığı gezilerinden oluşan yazıları, anlatım ustalığı açısından oldukça değerlidir. (III) Falih Rıfkı Atay'ın Denizaşırı, Bizim Akdeniz, Tuna Kıyıları, Yolcu Defteri, Gezerek Gördüklerim gezi türünün önemli eserlerindedir. (IV) Yine İsmail Habip Sevük'ün Tuna'dan Batıya, Yurttan Yazılar adlı eserleri de Türk edebiyatında dili, anlatımı, gözlemleri yönünden ayrı bir yere sahiptir. (V) Cumhuriyet Dönemi'nde gezi türünde eser veren diğer yazarlar arasında Düşsem Yollara Yollara ile Haldun Taner; Anadolu ile Nahit Sırrı Örik; Sovyet Rusya, Azerbaycan, Özbekistan, Bulgaristan, Macaristan adlı eseri ile Melih Cevdet Anday, Göz Ucuyla Avrupa ile Yusuf Ziya Ortaç; Canım Anadolu ile Bedri Rahmi Eyüboğlu sayılabilir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi düşüncenin akışını bozmaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 5'inci maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde bandrol taşıması zorunlu değildir.

İvedik Organize Sanayi 1518 Sok. Matbaacılar Sitesi
Mat-Sit İş Merkezi No.:2/20 Yenimahalle / ANKARA
Telefon: 0 312 384 20 33 Belgegeçer: 0312 342 23 58
WhatsApp: 0505 099 24 84
www.girisyyayinlari.com | girisyayinlari@gmail.com

